

Actuele ontwikkelingen in het naamrecht

Walter PINTENS *

INLEIDING

1. Deze beknopte studie wil enkele actuele ontwikkelingen met betrekking tot de *verkrijging van de naam* belichten.

Drie *capita selecta* die telkens verband houden met *de verkrijging van de naam door afstamming* komen aan bod (1):

A. De vorming van de naam van het wettig kind

B. De naam van de vreemdeling wiens geboorte-akte in België wordt opgesteld

C. De naam van het onwettig kind bij opeenvolgende erkenningen door twee personen van verschillend geslacht.

Deze drie items zullen tevens toelaten de kwalificatie van het recht op naam te verduidelijken.

A. DE VORMING VAN DE NAAM VAN HET WETTIG KIND

2. Artikel 1 van het decreet van 6 fructidor jaar II (23 augustus 1794) bepaalt dat geen burger een andere naam mag voeren dan deze bepaald in zijn geboorteakte (2).

Niet de akte van geboorte, maar wel de afstamming die in de geboorte-akte tot uiting komt, bepaalt de naam (3).

* Met dank aan Prof. J.M. Pauwels voor zijn waardevolle aanwijzingen bij het nalezen van een eerste tekst.

(1) De recente ontwikkelingen betreffende de naam van de echtgenoten worden niet behandeld. Deze zijn vooral actueel in de Duitse Bondsrepubliek waar de vrouw door het huwelijk haar naam verliest en verplicht wordt de naam van de man te voeren (§ 1455 B.G.B.). Zie: DE GROOT, G., *Het recht van de geslachtsnaam in beweging*, N.J.B., 1975, blz. 1022-1034; VOIGT, J., *Namensrecht und Gleichheitssatz. Ein Diskussionsbeitrag zur Neuregelung des Familiennamens*, FamRZ, 1972, blz. 187-189.

Naar Belgisch recht behouden de echtgenoten de eigen naam. Ze hebben wel het recht elkaars naam te gebruiken.

(2) *Rec. Lég.*, I, nr. 139.

(3) HUMBLET, L., *Traité des noms, des prénoms et des pseudonymes dans le droit civil, commercial, criminel, public, administratif & notarial*, Parijs-Luik, 1892, nr. 11-13, blz. 8-10; *Rép. P. Dr. B., Tw. Acte de l'état civil*, nr. 112, blz. 108.

3. De naam van het kind wordt niet rechtstreeks in de geboorteakte vermeld, wel de namen van de ouders (4). Alhoewel de namen van *beide ouders* worden vermeld, draagt het wettig kind uitsluitend de *naam van de vader* (5).

4. Deze band tussen de naam en de vaderlijke afstamming vloeit niet voort uit een strikte interpretatie van artikel 57 van het Burgerlijk Wetboek. DE PAGE spreekt van «l'usage... consacré par l'article 57 du Code civil, qui ne prescrit de mentionner, dans l'acte de naissance, que les prénoms donnés à l'enfant» (6). CARBONNIER schrijft terecht dat het eerder gaat over «une coutume enracinée dans une conception patriarcale de la famille, coutume supposée plutôt que légalisée par les textes» (7).

5. De naam van het kind brengt de moederlijke afstamming niet tot uiting. Hij verwijst alleen naar de vader en niet naar beide ouders of naar het gezin. Naar Belgisch recht wordt de naam van de moeder slechts bestendigd indien het kind een naamsverandering of een naamstoevoeging bekommt (8).

6. Vooral de Duitse en de Nederlandse rechtsleer achten deze regeling strijdig met de gelijkberechtigting van man en vrouw (9). De lege ferenda worden meerdere voorstellen geformuleerd.

7. GERRITSMA opteert voor het toekennen van de naam van de moeder als familienaam van het kind. Deze zienswijze sluit aan bij de

(4) Art. 57 B.W.

(5) Cass., 6 dec. 1900, *Pas.*, 1901, I, 70; *Belg. Jud.*, 1901, 406; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 829; bevestiging van Brussel, 10 jan. 1900, *Pas.*, 1901, II, 37; *Belg. Jud.*, 1901, 406; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 490; Cass. 28 maart 1958, *R.W.*, 1959-60, 243; *Pas.*, 1958, I, 843; DELVA, W. en BAERT, G., *Overzicht van rechtspraak (1960-1963). Personen- en familierecht*, T.P.R., 1964, blz. 231-232, nr. 1.

(6) DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge. Principes, doctrine, jurisprudence*, I, derde uitg., Brussel, 1962, nr. 275, blz. 405.

(7) CARBONNIER, J., *Droit civil*, I, tiende uitg., Parijs, 1974, blz. 239.

(8) Op grond van art. 4 van de Wet van 11-21 germinal jaar XI beslist de uitvoerende macht soeverein of ze een naamsverandering toestaat. De bestending van de naam van de moeder bij een wettig kind komt slechts in zeer uitzonderlijke gevallen in aanmerking: bv. wegens het ontbreken van mannelijke afstammelingen die het uitsterven van een befaamde naam kunnen verhinderen.

(9) DOELLE, H., *Familienrecht*, II, Karlsruhe, 1965, § 90 I, blz. 110-111; GERNHUBER, J., *Lehrbuch des Familienrechts*, tweede uitg., München, 1971, § 46 I, blz. 507-508; DE GROOT, G., *Het recht van de geslachtsnaam in beweging*, N.J.B., 1975, blz. 1025.

In sommige landen bestaat de mogelijkheid de naam van het kind eveneens naar de moeder te laten verwijzen. Voor een overzicht, zie: CLOSSET, Ch.-L., *Le patronyme des étrangers en Belgique*, J.T., 1973, blz. 725.

biologische werkelijkheid (*mater semper certa est*) en doet het discriminerende onderscheid tussen wettige en natuurlijke kinderen verdwijnen (10).

Doch DE GROOT merkt terecht op dat men hier een discriminatie wegwerkt door er een nieuwe in te voeren: de vader komt op zijn beurt in de verdrukking (11).

8. DESPOTOPOULOS is voorstander van een systeem van dubbele naamgeving. Een jongen zou in dit vrij ingewikkelde systeem de naam van de vader dragen gevolgd door de naam van de moeder; een meisje de naam van de moeder gevolgd door de naam van de vader. Deze dubbele naam blijft behouden tijdens het huwelijk en de naam van de volgende generatie wordt volgens bovenvermelde regels samengesteld uit het eerste lid van de namen van beide ouders (12). Een voorbeeld zal dit verduidelijken.

Juffrouw *Jansens* en de heer *Peters* huwen. Hun zoon draagt de naam *Peters-Jansens* en hun dochter wordt *Jansens-Peters* genoemd. Zoon *Peters-Jansens* huwt juffrouw *Dejonge-Debakker*, dochter van de heer *Debakker* en mevrouw *Dejonge*. De zonen en dochters uit dit huwelijk dragen respectievelijk de namen *Peters-Dejonge* en *Dejonge-Peters*.

We zien dat in de mannelijke lijn de naam van de stamvader en in de moederlijke lijn de naam van de stammoeder wordt bestendigd.

Om discriminaties te vermijden stelt DESPOTOPOULOS voor aan het natuurlijk kind waarvan de moeder in de overgangsfase nog geen dubbele naam heeft, de familienamen van de grootouders langs moederszijde toe te kennen. Aan natuurlijke kinderen waarvan de afstamming niet vaststaat wordt een fictieve dubbele naam gegeven (13).

Dit systeem biedt onmiskenbaar enige voordelen: de namen van beide ouders worden doorgegeven, het gezinsverband wordt benadrukt, geschillen tussen de ouders met betrekking tot de keuze van de naam van vader of moeder (bij een enkelvoudig systeem met keuzemogelijkheid) wordt ondervangen.

9. DE GROOT vestigt de aandacht op de complexiteit en de praktische implicaties van een dubbele naam zoals daar zijn: zeer lange namen

(10) GERRITSMAN, A., *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw*, N.J.B., 1975, blz. 1019. Zie ook: VERWER, Chr., *De geslachtsnaam en de emancipatie van de vrouw*, N.J.B., 1976, blz. 126.

(11) DE GROOT, G., *Het recht van de geslachtsnaam in beweging*, N.J.B., 1975, blz. 1026.

(12) DESPOTOPOULOS, C., *Sur le nom de famille*, R. trim. dr. civ., 1969, blz. 718; MEI LIE TAN, *Namenrecht in het licht van de emancipatie van de vrouw*, N.J.B., 1975, blz. 110.

(13) DESPOTOPOULOS, C., *Sur le nom de famille*, R. trim. dr. civ., 1969, blz. 720.

wanneer in adellijke kringen een bijnaam (surnom) wordt gevoerd, verdubbeling van het volume van de telefoonboeken, nood aan computers met grotere registratiemogelijkheden. Daarom geeft hij de voorkeur aan een enkelvoudige naam. Om de gelijkberechtiging tussen man en vrouw te verwezenlijken stelt hij voor de naam van de vader aan de jongens toe te kennen en de naam van de moeder aan de meisjes (14).

10. Alle voorstellen hebben gemeen dat ze een eeuwenoud gebruik op plotse wijze willen veranderen. Een radicale ommezwaai lijkt niet haalbaar. Het invoeren van een verplichting tot het dragen van een dubbele naam of een enkelvoudige naam naargelang het geslacht, lijkt te revolutionair en niet in overeenstemming met het rechtsgevoel en de mentaliteit van de bevolking. Een dergelijke regeling werd in de Duitse Bondsrepubliek tweemaal door de Bundesrat verworpen (15).

11. Beter ware het een *keuzemogelijkheid* te laten tussen de naam van vader en moeder bij de aangifte van de geboorte. Wat de verdere uitwerking betreft, kan worden gedacht aan de toepassing van artikel 373 van het Burgerlijk Wetboek, dat elke ouder toelaat afzonderlijk het ouderlijk gezag uit te oefenen op grond van een wederkerig stilzwijgend mandaat (16). Bij toepassing van dit beginsel zou elke ouder de naam van het kind kunnen bepalen bij de aangifte van de geboorte (17).

12. De beslechting van eventuele conflicten tussen de ouders blijft een onvermijdelijke moeilijkheid. Elke ouder kan zich tot de jeugdrechtbank wenden op grond van het belang van het kind (18). Dit is de enige maar tevens een ontoereikende maatstaf voor de rechter (19). Weinig elementen staan hem ter beschikking bij de appreciatie van het belang van het kind. De rechter kan de vraag

(14) DE GROOT, G., *Het recht van de geslachtsnaam in beweging*, N.J.B., 1975, blz. 1031.

(15) *Bundesrat-Drucksache 69/75 en 182/75*; voor een beter begrip van deze voorstellen, zie: DE GROOT, G., *Het recht van de geslachtsnaam in beweging*, N.J.B., 1975, blz. 1027-1028.

(16) Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door kamerlid BOURGEOIS, *Parl. Besch., Kamer*, 1974, nr. 112/2, blz. 3.

(17) Hier dient gewezen op het wetsvoorstel van kamerlid BOURGEOIS dat de aangiftetermijn van een geboorte voorzien in art. 55 B.W. van drie op tien dagen wil brengen om ook de moeder de gelegenheid te geven de aangifte te doen (*Parl. Besch., Kamer*, 1975-76, nr. 669/1; zie de commentaar van HOUBEN, R., *Miskening van moeder*, *De Standaard*, 1 dec. 1975, blz. 2).

(18) Art. 373 B.W.

(19) VERSTRAETE, L., *Het belang van het kind als beleidsnorm voor de rechter*, *Jura Falc.*, 1974-75, blz. 188.

stellen of het kind er baat bij heeft de naam van vader of moeder te dragen in functie van de progressieve of conservatieve mentaliteit van het milieu waarin het opgroeit. De waarde van dit argument is uiteraard relatief door zijn tijd- en plaatsgebondenheid: mentaliteitsverandering of vervreemding van het milieu zijn niet te voorzien. Anderzijds is het belang van het kind een evolutief begrip (20). Door zijn algemeenheid kan de rechter interpreteren volgens de wisselende omstandigheden van het ogenblik en is hij niet door een strakke maatstaf gebonden.

B. DE NAAM VAN DE VREEMDELING WIENS GEBOORTE-AKTE IN BELGIE WORDT OPGESTELD

13. De naam is een onderdeel van de staat van de persoon. Bij conflicten tussen verschillende rechtsorden past de jurisprudentie het personeel statuut toe bij de vaststelling van de naam na naamsverandering, adoptie, huwelijk, scheiding van tafel en bed, echtscheiding (21). De staat kan ook een andere houding aannemen en de naam beschouwen als een zuiver administratieve materie (22). Aangezien in het administratief recht geen verwijzingsregels bestaan, wordt een raadpleging van het personeel statuut uitgeschakeld (23).

14. De Belgische rechtspraak en een deel van de rechtsleer beschouwen artikel 1 van het decreet van 6 fructidor jaar II en artikel 57 van het Burgerlijk Wetboek als maatregelen van politie waarop artikel 3 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk is (24).

Vermits de naam van het kind niet in de geboorteakte wordt vermeld, krijgen de vreemdelingen in België geboren als gevolg van deze opvat-

(20) STEENOT, H., *Het belang van het kind*, R.W., 1974-75, kol. 1731-1733.

(21) BATIFFOL, H., *Droit international privé*, II, vijfde uitg., Parijs, 1971, nr. 404, blz. 26-27.

(22) NIBOYET, J.P., *Traité de droit international privé français*, V, Parijs, 1948, nr. 1468, blz. 253; Over het onderscheid tussen de naam als element van de staat van de persoon en de naam als onderdeel van het administratief recht, zie: RIGAUX, F., *Droit international privé*, Brussel, 1968, nr. 270, blz. 346-347.

(23) NEUMEYER, K., *Le nom des personnes en droit administratif. Etude de droit comparé et de droit administratif international*, R. dr. int. législ. comp., 1939, blz. 41.

(24) Rb. Brussel, 9 juni 1956, J.T., 1959, 47; Rb. Nijvel, 24 okt. 1967, *Jur. Niv.*, 1969, 71; HUMBLET, L., *Traité des noms*, nr. 497, blz. 418; RIGAUX, F., *a.w.*, nr. 270, blz. 436; VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence (1965 à 1969). Personnes*, R. crit. J. B., 1970, blz. 404, nr. 6.

ting de naam van hun vader toegewezen, ook indien hun nationaal recht een andere regeling voorschrijft (25).

15. Daar het recht op naam vandaag overwegend als een persoonlijkheidsrecht wordt beschouwd, pleit de recente rechtsleer voor een toepassing van het personeel statuut (26).

De lege ferenda dient een onderscheid gemaakt tussen de verkrijging van de naam en de vastheid van de naam. Wanneer de toepassing van artikel 3 van het Burgerlijk Wetboek inzake de vastheid en de onveranderlijkheid van de naam van belang is voor de bescherming van de openbare orde, dan wordt deze niet geschaad wanneer de verkrijging van de naam beheerst wordt door de correcte toepassing van de nationale wet van de betrokkene (27).

16. De Duitse opvatting verdient alle aandacht: de naam van het kind wordt in de geboorteakte vermeld, indien de regels van het personeel statuut niet met het Duitse recht overeenstemmen (28). Indien de Belgische wetgever een tussenkoms overweegt, kan hij deze pragmatische regeling aanvullen met een keuzemogelijkheid tussen personeel statuut en *lex fori*. De Duitse regeling lijkt te absoluut voor de vreemdeling die zich definitief in België wenst te vestigen. Het is niet ondenkbaar dat deze om redenen van integratie de Belgische regeling verkiest. Wenst hij daarentegen de toepassing van zijn personeel statuut, dan dient hij de inhoud te bewijzen.

(25) Enkele voorbeelden waarmee de ambtenaar van de burgerlijke stand regelmatig geconfronteerd wordt:

— In het Portugese recht wordt de naam van het kind gevormd door het eerste lid van de familienaam van de moeder gevolgd door het eerste lid van de familienaam van de vader (art. 1877 Código civil);

— De Spanjaard draagt als naam het eerste lid van de familienaam van de vader gevolgd door het eerste lid van de familienaam van de moeder (art. 114 Código civil; STICHELBAUDT, L., *Les patronymes espagnols*, R. Adm., 1965, blz. 46-49);

— De Zairees draagt een individuele naam (Wet nr. 73-022 van 20 juli 1973; PAUWELS, J.M., *Zaire, Ann. Législ. fr. et étrang.*, 1973, blz. 726).

(26) CLOSSET, Ch.-L., *Le patronyme des étrangers en Belgique*, J.T., 1973, blz. 725-727; GAUTIER, H., *Le nom des étrangers en Belgique*, Mouv. comm., 1975, blz. 148-156.

(27) Zie: CLOSSET, Ch.-L., *Le patronyme des étrangers en Belgique*, J.T., 1973, blz. 727. Net voor het ter perse gaan verscheen een vonnis van de rechtbank te Luik (13 febr. 1976, J.T., 1976, 229) dat de verbetering van de naam volgens het personeel statuut toestaat.

(28) § 21 Personenstandgesetz van 8 aug. 1957 gewijzigd door de wet van 17 juli 1970, afgedrukt in: SCHOENFELDER, H., *Deutsche Gesetze*, München, z.d., nr. 113.

Ook in Nederland wordt het personeel statuut toegepast (DEELEN, J., *Van namen en zo. Plus est en vous. Opstellen aangeboden aan A. Pitlo*, Haarlem, 1970, blz. 197).

C. DE NAAM VAN HET ONWETTIG KIND BIJ OPEENVOLGENDE ERKENNINGEN DOOR TWEE PERSONEN VAN VERSCHILLEND GESLACHT

17. Het natuurlijk kind heeft uitsluitend het recht de naam te dragen van de ouder ten aanzien van wie de afstamming is vastgesteld (29). De afstamming wordt vastgesteld door de erkenning (30). Bij opeenvolgende erkenningen door verschillende personen van hetzelfde geslacht geldt de eerste erkenning zolang zij niet is vernietigd (31). Het kind draagt dus de naam van de eerste erkenner (32).

18. Er is geen eensgezindheid bij opeenvolgende erkenningen door twee personen van *verschillend* geslacht. In vele gevallen zijn deze personen de natuurlijke ouders.

Volgens LAURENT kan het kind niet kiezen tussen de twee afstammingen. Het kan een erkenning slechts verwerpen door betwisting voor de rechtbank. Gebeurt dit niet, dan wordt aan geen van de twee afstammingen de voorkeur gegeven. Het kind heeft twee namen wat leidt tot het gebruik van een dubbele naam (33).

19. Doch in 1920 stelde het Hof van beroep te Luik (34):

«Attendu qu'il est impossible d'admettre que le législateur ait jamais voulu imposer à l'enfant naturel une appellation double qui le désignerait pendant toute sa vie, même vis-à-vis de ses enfants, comme un bâtard;

Mais attendu qu'en droit pur on n'est certes pas amené à cette extrémité désastreuse pour l'enfant; qu'au contraire, on doit décider que, de même que l'enfant légitime trouve dans son acte de naissance la liberté, le droit et même le devoir de porter le nom de son père, ce qui est universellement admis en principe et en pratique dans toute la législation ancienne et moderne, de même l'enfant naturel trouve dans son acte de naissance émarginé de la mention de la reconnaissance volontaire ou forcée le même droit; que la déclaration de filiation étant, comme il a été dit ci-dessus, déclarative en non attributive, il n'existe en réalité aucune raison plausible de décider que l'enfant portera en premier lieu le nom de celui de ses auteurs qui l'a reconnu le premier; que par analogie avec ce qui se passe en ce qui concerne l'enfant légitime et en vertu du principe général non discutable que c'est le père qui exerce l'autorité et le droit de garde, qui a la responsabilité

(29) DE PAGE, I., nr. 277, blz. 405.

(30) GAILLY, R., *Du nom et des prénoms*, R. P. Not., 1951, blz. 33; HUMBLET, L., *Traité des noms*, nr. 60, blz. 43.

(31) Art. 339, tweede lid B.W.

(32) *Anders*: Rb. Kortrijk, 16 dec. 1966, R.W., 1968-69, 609 dat het erkend kind toestaat te huwen onder de naam van de tweede erkenner, alhoewel de eerste erkenning niet is vernietigd.

(33) LAURENT, F., *Principes de droit civil*, IV, tweede uitg., Brussel, 1876, nr. 127, blz. 187; *in dezelfde zin*: HUMBLET, L., *a.w.*, nr. 62, blz. 44-45; voor een toepassing, zie: Rb. Doornik, 7 juni 1909, *Pas.*, 1909, III, 404.

(34) Luik, 28 juli 1920, *Pas.*, 1920, II, 165 met noot; *Belg. Jud.*, 1921, 180; *Pand. Pér.*, 1921, nr. 182; *J. Liège*, 1920, 257; *R. Adm.*, 1921, 126; *R. P. Not.*, 1921, 69.

et la surveillance du nom, il y a lieu au contraire de décider que c'est le nom du père qui advient à l'enfant et qui en tout cas doit avoir priorité ; Qu'on objecte en vain que l'enfant naturel n'entrant pas dans la famille ne peut porter le nom de famille ; qu'on oublie, en effet, que l'enfant n'entre pas non plus dans la famille de sa mère ; qu'au surplus, le nom que l'enfant naturel réclame n'est pas le nom de famille mais bien ce que l'on appelle le nom patronymique qui, tiré de la langue grecque, signifie bien 'nom du père' *patros onomos* ;...».

20. Hierbij aansluitend zegt de Rechtbank te Antwerpen dat de opinie van LAURENT en HUMBLET strijdig is met de traditie en het oude recht. In materies waar geen geschreven regels bestaan, moeten de gewoonte en de traditie de rechter tot hulpmiddelen dienen. De rechtbank opteert eveneens voor de naam van de vader (35).

21. De rechtspraak gaf dus overwegend de voorkeur aan de naam van de vader, ook wanneer de erkenning door de moeder voorafging (36). De rechtsleer stemde in en vond het een gunstige oplossing voor het kind (37). Een ministeriële omzendbrief van 13 april 1926 sloot zich aan bij deze stelling (38).

22. Recentere rechtsleer vestigde er enkele malen de aandacht op dat het dragen van de naam van de vader *niet altijd* overeenstemde met het belang van het kind (39). Men verwachtte geen kentering in de rechtspraak, zodat voornamelijk door BRUYNEEL werd gepleit voor een wetgevend initiatief (40).

(35) Rb. Antwerpen, 7 jan. 1921, *Pas.*, 1923, III, 31 ; *Pand. Pér.*, 1921, nr. 158 ; *R. P. Not.*, 1922, 332.

(36) Brussel, 18 jan. 1941, *Rec. Smolders*, I, nr. 195 ; Cass. fr., 4 juni 1946, *R. P. Not.* 1947, 211 met noot ; *Gaz. Pal.*, 1946, II, 88 ; *Anders* : Dijon, 6 juni 1911, *Pas.*, 1912, IV, 15 ; *J.T.*, 1912, 34 ; *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1913, 87 ; *R. Adm.*, 1913, 285 ; *R. P. Not.*, 1912, 188 dat de voorkeur geeft aan de naam van de eerste erkenner zolang het kind niet is gewettigd.

(37) DE PAGE, I., nr. 277, blz. 405 ; GAILLY, R., *Du nom et des prénoms*, *R. P. Not.*, 1951, blz. 34 ; KLUYSKENS, A., *Beginselen van burgerlijk recht*, VII, tweede uitg., Antwerpen-Brussel, 1950, nr. 29, blz. 40. De rechtsleer opteert a fortiori voor de naam van de vader bij *gelijktijdige erkenning* door de ouders in dezelfde akte (DE PAGE, I., nr. 277, blz. 405 ; KLUYSKENS, VII, nr. 29, blz. 40 ; PLANIOL, M. en RIPERT, G., *Traité pratique de droit civil français*, I, door SAVATIER, tweede uitg., Parijs, 1952, nr. 99, blz. 117). Wanneer de ouders gelijktijdig erkennen mag meestal aangenomen worden dat de ouders een feitelijk gezin vormen. De toekenning van de naam van de vader stemt overeen met het belang van het kind gezien de assimilatie met het wettig gezin. *Anders* : HUMBLET, L., *Traité des noms*, nr. 61, blz. 44 en LAURENT, IV, nr. 124, blz. 188 die geen voorrang geven aan de vader wegens het ontbreken van een juridische band tussen de ouders. Zij verkiezen een dubbele naam.

(38) M.O., 13 april 1926, *R. Adm.*, 1927, blz. 49.

(39) BRUYNEEL, A., *L'effet des reconnaissances successives sur le nom de l'enfant naturel*, *J.T.*, 1967, blz. 827, nr. 8-11 ; SOHET, R. en 'T KINT, J., *Le nom, R. dr. fam.*, 1956, blz. 172-173.

(40) BRUYNEEL, A., *L'effet des...*, *J.T.*, 1967, blz. 827, nr. 12.

23. Op 22 maart 1974 zorgde een vonnis van de Rechtbank te Luik voor een nieuw geluid (41).

De feiten waren de volgende :

Mevrouw Thône en de heer Heller huwen in 1968. De echtscheiding wordt toegestaan in oktober 1970. In april 1971, een week na de overschrijving van het echtscheidingsvonnis, krijgt mevrouw Thône een kind dat ontkend wordt door de heer Heller. Het kind is dus overspelig en draagt de naam van de moeder (42). In juli 1973 erkent de heer Raffa dit kind op grond van artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek. In november 1973 vraagt mevrouw Thône bij verzoekschrift aan de rechtbank dat het kind haar naam zou blijven dragen. Ze beweert dat de heer Raffa de vader niet is en evenmin het kind onderhoudt. Dit gebeurt door de heer E. die de vader van het kind zou zijn.

24. De rechtbank willigt het verzoek in op grond van *het belang van het kind*. De motivatie is ad rem :

«Attendu que l'on peut constater que les auteurs soulignent qu'en Belgique, l'enfant naturel porte le nom du père, que la reconnaissance par ce dernier ait été antérieure, concomitante ou postérieure à la reconnaissance de l'enfant par la mère; qu'ils invoquent la jurisprudence en citant — il faut le remarquer — l'une ou l'autre décision; que le motif allégué est que c'est incontestablement la solution la plus favorable à l'enfant' (cfr. De Page, t. I, n° 277);

Or attendu que cette raison et cette solution nous paraissent très contestables, exprimées comme telles et plus particulièrement lorsqu'on invoque la première et qu'on applique la seconde au cas d'espèce; qu'il échet de noter que l'enfant vit auprès de sa mère, n'est connu que sous le nom de celle-ci et qu'il n'a quasi pas de contact avec son père; que surtout il n'a été connu — d'abord — et ne l'est sans doute encore aujourd'hui que sous le nom de sa mère;

Attendu qu'aucun texte n'existant en matière de nom tant en ce qui concerne la filiation légitime (...) qu'en ce qui concerne la filiation naturelle, c'est dans ce dernier domaine, l'intérêt de l'enfant qui doit guider le juge, aucune raison sérieuse n'existant pas ou plus de faire prévaloir le nom du père sur celui de la mère, alors surtout qu'on en arrive aujourd'hui à reconnaître de véritables droits de puissance parentale à la mère même lorsque la filiation adultérine est légalement établie à son égard (...); qu'in casu l'intérêt de l'enfant emporte la conviction qu'il échet de faire droit à la requête ...»

25. Dit vonnis apprecieert het belang van het kind op realistische wijze. Het staat buiten twijfel dat het dragen van de naam van de vader

(41) Rb. Luik, 22 maart 1974, *J. Liège*, 1974-75, 219; MASSON, J.P., *Chronique de jurisprudence. Les personnes (1973 à 1975)*, J.T., 1976, blz. 178, nr. 9).

(42) Uit het vonnis blijkt dat de moeder het kind niet heeft erkend op grond van art. 335 B.W. In dit geval heeft het kind niet het statuut van een door de moeder erkend natuurlijk kind. Doch het kind waarvan het vaderschap werd ontkend behoudt de moederlijke afstamming en draagt de naam van de moeder (GERLO, J., *Het kind ten aanzien van hetwelk het vaderschap ontkend werd*, R.W., 1974-75, kol. 2517-2518). Er dient dus geen onderscheid gemaakt naargelang het kind al dan niet is erkend.

niet in alle gevallen verenigbaar is met het belang van het kind. Dit is slechts verantwoord wanneer beide ouders een feitelijk gezin vormen of wanneer het kind door de vader wordt opgevoed. De voorkeur voor de naam van de vader handhaven wanneer kind door zijn moeder wordt opgevoed en geen contact heeft met zijn vader, kan niet met redelijke argumenten worden gestaafd. Er is immers geen reden tot assimilatie van deze situatie met het wettig gezin. Dit is des te meer het geval wanneer het kind in zijn omgeving gekend is onder de naam van zijn moeder (43).

26. Indien dit vonnis navolging vindt, is een tussenkomst van de wetgever (die traditiegetrouw nog enkele jaren op zich zou laten wachten) minder noodzakelijk. Het ware wel wenselijk dat de ministeriële omzendbrief van 13 april 1926 in de zin van het Luikse voorbeeld werd gewijzigd (44).

BESLUIT

27. Elk van deze drie capita selecta houdt een pleidooi in voor *het belang van de drager van de naam*. Hierdoor wordt aangetoond dat de recente rechtspraak en rechtsleer het recht op naam als een *persoonlijkheidsrecht* kwalificeren. De stelling die de naam uitsluitend omschrijft als een instelling van politie en waarin het belang van de drager van de naam geen plaats vindt, lijkt voorgoed verlaten (45).

(43) Wanneer de ouders van een natuurlijk kind niet samenleven, komt het vrij veel voor dat het kind gekend is onder de naam van de moeder. Wanneer het kind schoolplichtig wordt en in school de naam van zijn vader dient te dragen, vraagt de moeder in sommige gevallen een naamsverandering aan om een einde te maken aan lastige vragen in de omgeving van het kind. De uitvoerende macht staat hier gunstig tegenover en beschouwt het belang van het kind als doorslaggevend.

(44) In Frankrijk werd dit systeem wettelijk geregeld door art. 334 C.c. Zie : BRUYNEEL, A., *L'effet des reconnaissances successives sur le nom de l'enfant naturel*, 1967, blz. 826-827, nr. 5-7; MAZEAUD, H., L. en J., *Leçons de droit civil*, 1^a, door DE JUGLART, vijfde uitg., Parijs, 1972, nr. 536, blz. 552-553; WEILL, A., *Droit civil*, I, derde uitg., Parijs, 1972, nr. 43, blz. 41-42; voor een toepassing, zie: Cass. fr., 4 oct. 1966, *Dall.*, 1967, 22 met noot van J. MAZEAUD.

(45) Voor een overzicht van de kwalificaties die door rechtsleer en rechtspraak werden verdedigd, zie: LINDON, R., *La création prétorienne en matière de droits de la personnalité et son incidence sur la notion de famille*, Parijs, 1974, nr. 214-215, blz. 122-123; MAZEAUD, H., L. en J., *Leçons de droit civil*, I^a, nr. 561-562, blz. 566-568; nr. 565, blz. 570.